InstanceName

§18 Dnr KS 2019-2271

Yttrande gällande revisionsrapport om granskning av pensionshantering och redovisning

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår:

Kommunstyrelsen överlämnar kommunstyrelsekontorets yttrande daterat den 9 december 2019 till Norrtälje kommunsförtroendevalda revisorer som sitt eget.

Sammanfattning av ärendet

De förtroendevalda revisorerna i Norrtälje kommun, har givit PwC i uppdrag att granska och bedöma om kommunstyrelsen har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag som säkerställer en tillräcklig intern kontroll och om redovisningen ger en rättvisande bild.

Norrtälje kommun arbetar kontinuerligt med ständiga förbättringar och för att vidareutveckla den interna kontrollen avseende kommunens rutin av pensionsunderlag och redovisning medför granskningens fyra rekommendationer som kommunen en värdefull del i det fortsatta arbetet. De förbättringsområden som framförs när det gäller rutinen av pensionsunderlag har påbörjats och kommer att genomföras till stor del under början av 2020. Det handlar bland annat om att säkerställa att samtliga rekommenderade förbättringar genom att införa en nytecknad tjänst från KPA, Pensionshjälpen- och Politiker Plus, upprätta dokumenterade rutiner och checklistor samt att säkerställa att information och layout i förvaltningsberättelsen följs.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande och yttrande avseende granskningsrapport av pensionshantering och redovisning
Bilaga 1. Granskning av pensionshantering och redovisning

Beslutande sammanträde

Beslutsgång

Ordföranden frågar om kommunstyrelsens arbetsutskott kan besluta i enlighet med kommunstyrelsekontorets tjänsteutlåtandes förslag och finner att arbetsutskottet beslutar i enlighet med förslaget.

Beslutet ska skickas till

Förtroendevalda revisorer
Ekonomiavdelningen
Löneavdelningen

NORRTÄLJE KOMMUN

TJÄNSTEUTLÅTANDE

2020-01-072019-12-09
Diarienummer: KS 2019-2271

Kommunstyrelsekontoret

Handläggare Kerstin Wåhlin
Titel: Samordnare
E-post: Kerstin.wåhlin@norrtalje.se

Till kommunstyrelsens arbetsutskott

Yttrande gällande revisionsrapport om granskning av pensionshantering och redovisning

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår:

Kommunstyrelsen överlämnar kommunstyrelsekontorets yttrande daterat den 9 december 2019 till Norrtälje kommunsförtroendevalda revisorer som sitt eget.

Sammanfattning av tjänsteutlåtandet

De förtroendevalda revisorerna i Norrtälje kommun, har givit PwC i uppdrag att granska och bedöma om kommunstyrelsen har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag som säkerställer en tillräcklig intern kontroll och om redovisningen ger en rättvisande bild.

Norrtälje kommun arbetar kontinuerligt med ständiga förbättringar och för att vidareutveckla den interna kontrollen avseende kommunens rutin av pensionsunderlag och redovisning medför granskningens fyra rekommendationer som kommunen en värdefull del i det fortsatta arbetet. De förbättringsområden som framförs när det gäller rutinen av pensionsunderlag har påbörjats och kommer att genomföras till stor del under början av 2020. Det handlar bland annat om att säkerställa att samtliga rekommenderade förbättringar genom att införa en nytecknad tjänst från KPA, Pensionshjälpen- och Politiker Plus, upprätta dokumenterade rutiner och checklistor samt att säkerställa att information och layout i förvaltningsberättelsen följs.

Bakgrund

Norrtälje kommun är en snabbt växande kommun i Stockholmsregionen. Detta kräver en organisation som är flexibel, effektiv och kompetent för att möta de utmaningar som kommunen står inför framöver. Utomstående analyser och granskningar ger värdefull information och rekommendationer som används i kommunens ständiga förbättringsarbete för att hantera dessa utmaningar. De förtroendevalda revisorernas granskningar av kommunens verksamhet är en viktig del i utvecklingen för att skapa bästa möjliga mervärde av befintliga resurser för invånarna och en långsiktigt hållbar tillväxt med kvalitativa välfärdstjänster.

På uppdrag av Norrtälje kommuns förtroendevalda revisorer har PwC genomfört en granskning och bedöma om kommunstyrelsen har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag som säkerställer en tillräcklig intern kontroll och om redovisningen ger en rättvisande bild.

Lagkrav

Kommunallagen (2018:597), Lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR)
Rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR)

Samberedning

Ärendet har beretts av ekonomiavdelningen och löneavdelningen

Beskrivning av ärendet

De förtroendevalda revisorerna i Norrtälje kommun har via uppdragstagaren PwC genomfört revisionsgranskning. Granskningen syftar till att kartlägga rutiner och den interna kontrollen för rapportering av pensionsunderlag och redovisning.

Den sammanfattade bedömningen är att kommunstyrelsen och övriga berörda nämnder inte har en helt tillräcklig intern kontroll vad gäller kommunens rapportering av pensionsunderlag.

Bedömningen grundar sig på följande uppställda kontrollmål:

- Det finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda.
- Roller och ansvar avseende pensionsadministrationen är tydliggjorda.
- Kontroller och avstämningar sker i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning.

De förbättringsområden som framförs i rutinen för rapportering av pensionsunderlag har påbörjats och kommer att genomföras till stor del under våren av 2020. Det handlar bland annat om att säkerställa att samtliga rekommenderade förbättringar, genom att bland annat införa en nytecknad tjänst från KPA, Pensionshjälpen- och Politiker Plus, upprätta dokumenterade rutiner och checklistor samt att säkerställa att information och layout i förvaltningsberättelsen efterlevs.

Norrtälje kommun arbetar kontinuerligt med ständiga förbättringar och för att vidareutveckla den interna kontrollen och styrningen av rutin för rapportering av pensionsunderlagen ger revisionsgranskningen fyra rekommendationer som kommunen ser som värdefulla i det fortsatta arbetet. Nedan beskrivs rekommendationerna i fet stil med tillhörande förslag på åtgärder.

- **Att en skriftlig rutinbeskrivning upprättas som tydliggör vilka kontroller som ska genomföras, vem som är ansvarig, vilka krav som ställs på dessa kontroller samt hur ofta de ska utföras.**
  Norrtälje kommun arbetar kontinuerligt med att identifiera flöden och förbättringar som ytterligare säkerställer uppdraget samt att dokumentera processer, rutiner och checklistor vilket i detta fall är påbörjat och kommer att slutföras och kommuniceras under tidig vår 2020.

- **Att checklistor finns för samtliga väsentliga moment i syfte att säkerställa spårbarhet i pensionsredovisningen och för att undvika ett för stort personberoende i hanteringen.**
  Löneavdelningen har köpt två tjänster via KPA, Pensionshjälpen- och Politiker Plus som startar igång 1 februari 2020 i syfte att minimera personberoendet.

- **Att en genomgång av uppsättningen av pensionskodningen i lönesystemet utförs eftersom uppsättningen inte har granskats av Norrtälje kommun sedan lönesystemet implementerades.**
  Löneavdelningen avser att starta en översyn av befintliga lönearter i samarbete med systemleverantören. Detta för att säkerställa att befintliga lönearter är rätt kodade. Vid upplägg av ny löneart kommer dualitetsprincipen att tillämpas tillsammans med tillhörande rutin för det. Arbetet är påbörjat och kommer att slutföras och kommuniceras under tidig vår 2020.

- **Att Rådet för Kommunal Redovisning (RKR), Rek.nr.10, pensioner samt Rådet för Kommunal Redovisning (RKR) Information Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser i förvaltningsberättelsen följs**.
  I ansvarsförbindelsen finns behov av att utveckla och säkerställa att innehållande delar är i enlighet med vad som krävs i enlighet med anvisningar i RKR R10. Detta kommer att åtgärdas till

årsbokslut 2019 och framöver redovisas i enlighet med RKR R10´s kravställda uppställning.
En ytterligare förbättring är också att säkerställa är att handläggningen av fakturahanteringen och vad som avser bokningar och avsättningar och skulder på pensionshanteringen utvecklas med en dokumenterad rutin och en utbildningsinsats för att minimera personberoendet.

Konsekvensanalys/riskanalys

Norrtälje kommun arbetar kontinuerligt med ständiga förbättringar för att vidareutveckla den interna kontrollen, styrningen och effekten med tydliga processer och rutiner för att utföra kvalitetssäkrade uppdrag.

Barnkonsekvensanalys

Ej tillämpligt

Ekonomisk analys

En bristande kontroll och fel i hanteringen av löner, lönerelaterade avgifter och pensioner kan få stora ekonomiska konsekvenser varför tydliga instruktioner, följsamhet till riktlinjer och noggranna kontroller är nödvändiga.

Jämställdhetsanalys

Ej tillämpligt.

Äldre- och tillgänglighetsanalys

Ej tillämpligt.

Tidplaner

Arbete med identifierade förbättringar pågår under våren 2020 och rapporteras till utskott i samband med delårsrapport för 2020.

Charlotta Tillbom
Tf Kommundirektör
Kommunstyrelsekontoret

Magnus Åberg
Ekonomidirektör
Kommunstyrelsekontoret

Bilagor

Bilaga 1. Revisionsrapport: Granskning av kommunens pensionshantering och redovisning, 20191128

Beslut skickas till

Förtroendevalda revisorer
Ekonomiavdelningen
Löneavdelningen

NORRTÄLJE KOMMUN

NORRTÄLJE KOMMUNSTYRELSE
2019 -11- 29
Diarienr | Klassificering

Revisionen 2019-11-28

Kommunfullmäktige för kännedom Kommunstyrelsen

Granskning av pensionshantering och redovisning

Vi, de förtroendevalda revisorerna i Norrtälje kommun, har givit PwC i uppdrag att granska och bedöma om kommunstyrelsen har ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag som säkerställer en tillräcklig intern kontroll och om redovisningen ger en rättvisande bild.

Efter genomförd granskning gör vi bedömningen att de rutiner som finns avseende rapportering av pensionsunderlag inte är helt ändamålsenliga och tillförlitliga. Vi bedömer utifrån genomförd intervju att den interna kontrollen är tillräcklig. Dock anser vi att en samlad rutinbeskrivning inklusive tydliga instruktioner och checklistor hade möjliggjort en bättre intern kontroll samt minskat personberoende i pensionshanteringen.

Vidare gör vi bedömningen att redovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Däremot kan vi konstatera att det finns en del avvikelser gällande följsamhet till lagstiftning och god redovisningssed.

Den sammanfattande bedömningen ovan baseras på hur ett antal kontrollfrågor bedömts. Resultatet i sin helhet redovisas i bifogad revisionsrapport.

Utifrån genomförd granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen att tillse:

- Att en skriftlig rutinbeskrivning upprättas som tydliggör vilka kontroller som ska genomföras, vem som är ansvarig, vilka krav som ställs på dessa kontroller samt hur ofta de ska utföras.

- Att checklistor finns för samtliga väsentliga moment i syfte att säkerställa spårbarhet i pensionsredovisningen och för att undvika ett för stort personberoende i hanteringen.

- Att en genomgång av uppsättningen av pensionskodningen i lönesystemet utförs eftersom uppsättningen inte har granskats av Norrtälje kommun sedan lönesystemet implementerades.

- Att RKR R10 pensioner och RKR Information Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser i förvaltningsberättelsen följs.

Granskningens resultat redovisas i sin helhet i bifogad revisionsrapport.

NORRTÄLJE KOMMUN
Revisorerna

Revisorerna översänder rapporten till kommunstyrelsen och önskar att skriftligt få ta del av nämndens yttrande med anledning av granskningsresultatet och de lämnade rekommendationerna. Svar önskas senast 2020-03-04.

Yttrande samt protokoll tillställs revisorerna via kommunkansliet i Norrtälje samt skickas elektroniskt till sakkunnigt biträde Carin Hultgren på PwC carin.hultgren@pwc.com

För revisionen

Johnny Karlson
Ordförande

Granskning av pensionshantering och redovisning

Norrtälje kommun

Oktober 2019

Annika Hansson
Kasper Kindlund
Tom Ekberg
Hugo Horstmann

pwc

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....2
Inledning.....4
1.Pensionsavtal.....6
2. Iakttagelser och bedömningar.....4
2.1 Ändamålsenliga rutiner.....5
2.1.5 Bedömning.....9
2.2 Roller och ansvar.....9
2.3 Kontroller och avstämningar.....9
2.3.2 Bedömning.....12
2.4 Pensionsredovisning.....13
2.4.2 Bedömning.....14
3. Revisionell bedömning.....15
3.1 Rekommendationer.....15
4. Bedömning utifrån kontrollmål.....16

Sammanfattning

Pensionsavtalens komplexitet ställer höga krav på såväl rutiner och processer som den interna förståelsen av de avtal som tillämpas.

Granskningen syftar till att besvara följande revisionsfrågor:

- Har kommunstyrelsen ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag som säkerställer en tillräcklig intern kontroll?

- Ger redovisningen en rättvisande bild?

Utifrån fastställda kontrollmoment bedömer vi att de rutiner som finns avseende rapportering av pensionsunderlag inte är helt ändamålsenliga och tillförlitliga. Vi bedömer utifrån genomförd intervju att den interna kontrollen är tillräcklig. Dock anser vi att en samlad rutinbeskrivning inklusive tydliga instruktioner och checklistor hade möjliggjort en bättre intern kontroll samt minskat personberoende i pensionshanteringen.

Utifrån fastställda kontrollmoment bedömer vi att redovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Dock kan vi konstatera att det finns en del avvikelser gällande följsamhet till lagstiftning och god redovisningssed.

Den revisionella bedömningen baseras på bedömningen av följande kontrollfrågor.

1. **Det finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda.**

   Delvis uppfyllt
   Det finns ändamålsenliga rutiner för flera moment men det saknas beskrivningar av kontroller och dokumentation.

2. **Kontroller och avstämningar sker i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning.**

   Delvis uppfyllt
   Kontroller och avstämningar sker men det saknas i flera fall möjlighet att återskapa genomförda kontroller.

3. **Roller och ansvar är tydligt fördelade**

   Delvis uppfyllt
   Personal som är involverad i pensionshanteringen har god kunskap om pensionsrutiner. Vi rekommenderar dock att en rollfördelning upprättas.

4. Pensionsredovisning sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR.

Delvis uppfyllt
Förbättring har skett av redovisning i förvaltningsberättelsen och uppgifter i not i delårsrapporten 2019 jämfört med årsredovisning 2018, men vissa uppgifter saknas och noten till ansvarsförbindelsen behöver utvecklas.

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen:

- Att tillse att en skriftlig rutinbeskrivning upprättas som tydliggör vilka kontroller som ska genomföras, vem som är ansvarig, vilka krav som ställs på dessa kontroller samt hur ofta de ska utföras.
- Att tillse att checklistor finns för samtliga väsentliga moment i syfte att säkerställa spårbarhet i pensionsredovisningen och för att undvika ett för stort personberoende i hanteringen.
- Att tillse att en genomgång av uppsättningen av pensionskodningen i lönesystemet utförs eftersom uppsättningen inte har granskats av Norrtälje kommun sedan lönesystemet implementerades.
- Att tillse att RKR R10 pensioner och RKR Information Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser i förvaltningsberättelsen följs.

Inledning

Bakgrund

Pensionsavtalens komplexitet ställer höga krav på såväl rutiner och processer som den interna förståelsen av de avtal som tillämpas. Sammantaget innebär detta att en väl fungerande administration och god intern kontroll är högst väsentlig.

Kommunens pensionsskuld består av två delar:

a. Skuld i balansräkningen, pensioner från och med år 1998

b. Ansvarsförbindelse, pensioner intjänade före år 1998

Skulden beräknas av kommunens pensionsförvaltare. För en rättvisande redovisning måste en beräkning av skulden göras årligen av pensionsförvaltaren. Ränteförändringar, löneförändringar och ett flertal andra faktorer innebär förändringar i skulden. Under kommande år kommer utbetalningarna att öka kraftigt då många anställda pensionerats eller kommer att pensioneras. Denna ökande kostnadspost kommer att ställas mot andra kostnader. Det är väsentligt att detta hanteras med god intern kontroll och att uppgifterna i kommunens redovisning är rättvisande så att redovisningen utgör ett korrekt beslutsunderlag när kostnadsposter ställs mot andra kostnader.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att besvara följande revisionsfrågor:

Har kommunstyrelsen ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag som säkerställer en tillräcklig intern kontroll?

Ger redovisningen en rättvisande bild?

Revisionskriterier

Revisionskriterier utgörs av Kommunallagen, Lag om kommunal bokföring och redovisning (LKBR), rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR) samt kommunens styrande och stödjande dokument. Dessa lagar, föreskrifter, regelverk, fullmäktigebeslut, etc, utgör underlag till de bedömningsgrunder som uttrycks i kontrollmålen.

Kontrollmål

Revisionsfrågan kommer att besvaras utifrån nedanstående kontrollmål som har sin utgångspunkt i revisionskriterierna:

- Det finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda.
- Roller och ansvar avseende pensionsadministrationen är tydliggjorda.

- Kontroller och avstämningar sker i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning.
- Pensionsredovisning sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR.

Avgränsning och metod

Granskningsobjekt är kommunstyrelsen.

Granskningen inleddes med en kartläggning av aktuella pensionsavtal. Granskningen genomfördes genom dokumentgranskning av tillgängliga rutiner, riktlinjer och policys. Rutiner och dokumentation har granskats genom verifiering av dokumenterade kontroller. Rapporteringen av pensionsmedförande löner har granskats genom stickprovskontroll av de underlag som ligger till grund för pensionsförvaltarens beräkning av ansvarsförbindelse och pensionsskuld samt för fakturering av avgiftsbestämda pensionsplaner.

Inom ramen för granskningen har intervju genomförts med:

- Redovisningschef
- Lönespecialist, som arbetar en betydande del av sin arbetstid med pensionsadministration.
- Lönespecialist, som arbetar en betydande del av sin arbetstid med pensionsadministration.

1. Pensionsavtal

Baserat på intervjuer och skriftlig dokumentation från Norrtälje kommun så tillämpas följande pensionsavtal:

Pensionsavtal	Antal som omfattas (ca)	Kategori
KAP-KL	2 400	Anställda
AKAP-KL	1 000	Anställda
PA-KL	1	Anställda
PA-KFS-09	20	Anställda
PFA 01	1	Anställda
PFA 98	5	Anställda
OPF-KL	86	Förtroendevalda
PBF	1	Förtroendevalda

Inom avtalen som listas i tabellen ovan finns för en del anställda individuella tillägg och ändringar. Ett tiotal anställda omfattas av s.k. Alternativ KAP-KL och ett femtiotal anställda har gjort val om löneväxling till pensionsavtalet, vidare är det ett fåtal anställda som har individuella tillägg i form av extra pensionspremier (avgiftsbestämda).

Inom räddningstjänsten finns 26 anställda som har rätt till särskild avtalspension vid förtida pension från tidigast 58 år under vissa förutsättningar (SAP-R). Utöver dessa finns två anställda som eventuellt har rätt till SAP-R. Räddningstjänsten ansvarar för antagande om nyttjande av SAP-R, kommunen gör ingen egen bedömning av Räddningstjänstens antagande.

2.Iakttagelser och bedömningar

2.1 Det finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda.

2.1.1 Skriftliga rutinbeskrivningar

I en planeringskalender med titeln "Årshjul pensioner och försäkringar" anges vilka aktiviteter och kontroller i pensionshanteringen som ska utföras under respektive månad respektive löpande under året. Exempel från årshjulet är årsrapportering till KPA och hantering av fakturor för godkännande av bl.a. löneväxling och Alternativ KAP-KL. Vi kan bekräfta att "Årshjul pensioner och försäkringar" ger en relevant beskrivning av flertalet viktiga pensionsadministrativa moment som ska genomföras under året samt vid specifika månader.

Vidare finns checklistor och till viss del rutinbeskrivningar som stöd för vissa moment i pensionshanteringen. Vi har tagit del av checklista för inläsning av lönefil till KPA samt checklista för att godkänna pensionsutbetalning.

2.1.2 Rutin för avstämningar i lönesystemet

Norrtälje kommuns lönesystem "e-companion" levereras av Evry. Pensionsmedförande lön genereras i systemet i enlighet med hur lönearter är kodade. Det finns möjlighet för handläggare att se bruttolön och pensionsmedförande lön i lönesystemet. Det finns dock ingen möjlighet för handläggare att kontrollera hur den pensionsgrundande ersättningen har genererats och vilka underliggande lönearter som ligger till grund för bruttolön respektive pensionsmedförande lön. Vidare saknas rutin för att löpande kontrollera vilka befintliga lönearter som är kodade som pensionsmedförande i lönesystemet. Denna kontroll har enligt uppgift inte genomförts sedan lönesystemet implementerades.

2.1.3 Rutin för avstämningar mot externa leverantörer

Norrtälje kommun har ett avtal med KPA avseende Pensionsadministration och Förmedlingstjänst. Avtalet med KPA stipulerar bland annat att KPA ska beräkna pensionsavgift för avgiftsbestämd pension samt beräkna och betala ut pensioner till anställda och förtroendevalda.

KPA Pension gör på uppdrag av kommunen beräkningar och utbetalningar av pensioner och det sker ingen uppföljning från HR-avdelningen av att dessa är korrekta. Vi har tagit del av ett exempel på en rutinbeskrivning, "Bevakningslista- Blivande Pensionärer", som beskriver hur Norrtälje kommun bevakar blivande pensionärer genom KPA Pensions system. Det

uppges i intervjun att det finns rutiner för halvårs- respektive delårsrapportering till KPA. Vi har tagit del av dessa rutiner, uppdaterade under 2018, och anser att de är tillfredsställande.

På uppdrag av kommunen värderar KPA pensionsskuld och ansvarsförbindelse. Värderingen baseras bland annat på de uppgifter som inrapporteras av kommunen. Vid större förändringar av pensionsskulden sedan den senaste perioden meddelar KPA om orsaken till förändringen. Det kan exempelvis handla om generella lönelyft inom en yrkeskategori som genererat en pensionsskuldsökning över det normala. Utöver att notera den typen av information från KPA gör kommunen ingen egen rimlighetsbedömning av förändringar. KPA levererar prognoser över framtida kassaflöden och pensionsskuldsförändringar, kommunen har inte gjort några särskilda beställningar från KPA för att stresstesta pensionsskulden för eventuella lönelyft eller förändringar av RIPS-räntan.

Fakturor avseende Alternativ KAP-KL ställs ut av Folksam. För att välja Alternativ KAP-KL krävs att den anställde träffar en rådgivare från Folksam. Valet av Alternativ KAP-KL administreras av Folksam som notifierar KPA om valet. Kommunen har ingen rutin för att följa upp huruvida de som valt Alternativ KAP-KL delvis har tagits bort ur underlaget för KPAs värdering av kommunens pensionsåtagande. Enligt intervjusvar omfattas ca 10 anställda av Alternativ KAP-KL.

Även val av löneväxling till pension föregås av rådgivningsmöte med Folksam och försäkring har tecknats i Folksam (undantaget en försäkring som är tecknad i Skandia). Till det löneväxlade beloppet tillkommer ett premietillägg som kommunen fastställer ensidigt kalenderårsvis utifrån en kostnadsneutral bedömning.

2.1.4 Rutin för hanteringen av särskilda avtal/tillägg

Avseende de anställda som omfattas av individuella tilläggspremier rapporteras dessa av handläggare till KPA en gång per år.

Inom avtalet OPF-KL för förtroendevalda fanns tidigare en utmaning i att hantera om anställda hade rätt till pensionsavsättning efter 67 års ålder. Det har hanterats med att nya uppdrag påbörjas vid varje mandatperiod, de individer som inte ska ha pensionsavsättning sorteras bort genom att de inte kodas inom någon pensionskategori.

Avseende antagande om nyttjande av SAP-R ligger ansvaret på Räddningstjänsten, som inkommer med underlag till pensionshandläggare på kommunen vid begäran (senast i början av 2018). Kommunen gör ingen rimlighetsbedömning av antaganden som Räddningstjänsten har gjort.

Inför körning sållas de som inte har rätt till pensionsavsättning ut. Utbetalning för dessa personer görs en gång om året direkt från kommunen.

2.1.5 Bedömning

Vår bedömning att kontrollmålet är delvis uppfyllt.

Vår bedömning grundar sig bl.a. på att berörda tjänstemän på Norrtälje kommun har en tillfredsställande kompetens inom de pensionsavtal som tillämpas inom kommunen.

Vidare finns rutinbeskrivningar och checklistor för merparten av processerna inom pensionsadministrationen. Utifrån fastställda kontrollmoment bedömer vi att rutinen för rapportering av pensionsunderlag är ändamålsenlig.

Emellertid hade rutinerna ytterligare kunnat förstärkas med tydligare beskrivningar av kontroller, nominella krav på storlek av stickprover samt krav på dokumentation av genomförda kontroller.

Det hade det varit önskvärt med rutiner för att säkerställa att lönearter är rätt kodade i lönesystemet över tid. Vidare rekommenderas en rutin för att årligen inhämta uppgifter om anställda inom räddningstjänsten som har rätt till SAP-R.

2.2 Roller och ansvar avseende pensionsadministrationen är tydliggjorda.

2.2.1 Iakttagelser

Kontroller och avstämningar för pensionsredovisningen sker på Löneservice och på ekonomiavdelningens redovisningsenhet på kommunstyrelsekontoret. Planeringskalendern anger när olika avstämningar ska ske. Det är två lönespecialister som är ansvariga för kontrollerna på Löneservice. Det finns ingen särskild uppdelning mellan lönespecialisterna för de arbetsmoment som utförs. För flera kontrollmoment såsom exempelvis fakturagranskning genomförs dubbel kontroll genom att redovisningschefen granskar efter handläggarens granskning enligt farfarsprincipen.

De två lönespecialisterna har även andra arbetsområden än pensionsadministration men uppger att de lägger mycket av sin arbetstid på pensionerna. Gällande frågan om personberoende i pensionshanteringen uppges att det finns en plan för överlämning inför avslutad anställning på grund av pension. Däremot finns inte en plan i händelse av att de två lönespecialisterna skulle avsluta sin anställning vid kommunen av andra skäl. I nuläget finns inte några andra anställda som har kännedom om arbetsmomenten kopplade till pensionsadministrationen.

Det upplevs finnas ett behov av fler rutinbeskrivningar i syfte att undvika personberoendet i hanteringen. I de fall då de ansvariga lönespecialisterna är

frånvarande uppges dock att hjälp finns att tillgå i checklistorna samt från KPA via tjänsten Pensionshjälpen .

2.2.2 Bedömning

Vi bedömer att kontrollmålet är delvis uppfyllt.

Vi anser att handläggare och redovisningschef har god kännedom om de rutiner och kontroller som ska utföras inom ramen för pensions-administrationen. I flera fall görs dubbla granskningar. Kommunen har även stöd från kunnig leverantör i form av KPA.

Sammantaget bedömer vi att ansvaret är tydligt för de roller som är inblandade i pensionsadministrationen.

I syfte att underlätta för effektiv överlämning av arbetsmoment i samband med exempelvis sjukfrånvaro eller uppsägning rekommenderar vi dock att en skriftlig beskrivning av ansvarsfördelning inom pensionsadministrationen upprättas.

2.3 Kontroller och avstämningar sker i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning.

2.3.1 Genomgång av kommunens kontroller och avstämningar

Inrapportering av pensionsmedförande löner sker varannan månad (ojämn) förutom års- respektive halvårsrapportering. Innan fil skapas kontrolleras enligt rutin att samtliga anställda är rätt kodade vad gäller pensionsavtal, vidare görs en okulär rimlighetsbedömning av antalet individer som ingår i filunderlaget. Filen skapas i e-companion och läses in i Nya KPA Direkt.

I KPAs tjänst ingår stöd i form av s.k. signallistor som i sig skapar en administrativ rutin på Norrtälje kommun. Efter inläsning i Nya KPA Direkt fångar signallistan exempelvis upp individer som saknar pensionsavtal, har dubbla anställningar och felaktiga pensionsavtal. Handläggare på Norrtälje kommun går igenom signallistan, åtgärdar eventuella fel och noterar i signallistan hur den uppkomna signalen åtgärdas. Således dokumenteras genomförd kontroll.

Baserat på inrapporterade uppgifter från kommunen beräknar KPA ansvarsförbindelse och pensionsskuld. Vid tre tillfällen årligen stäms pensionsskulden av mot rapport från KPA enligt rutin. Redovisningschef ansvarar för detta. Enligt avtal mellan kommunen och KPA har KPA åtagit sig att bevaka registrerade arbetstagares, tidigare avgångna arbetstagares och efterlevandes rätt till pension enligt KAP-KL. Bevakningen inbegriper även tidigare avtal och reglementen. KPA ska meddela Norrtälje kommun i god tid före avgångstidpunkten. KPA ska även bevaka andra pensionsförmåner t.ex. inkomstbevakning för de som uppbär garantipension, visstidspension, särskild avtalspension enligt PFA eller KAP-KL samt pension enligt

reglementen. Vidare ska Norrtälje kommun motta en årlig bevakningslista för de arbetstagare som ej uppnår 1 % av inkomstbasbeloppet i årlig pensionsavgift.

För avgiftsbestämda delen utför kommunens handläggare stickprov på fakturorna för att stämma av att uppgifter om pensionsmedförande lön stämmer överens med uppgifter i e-companion. Vidare gör redovisningschefen en rimlighetsbedömning av fakturorna inför betalning.

Det utförs inte kontroller på totalnivå att antal anställda stämmer mellan KPA:s uppgifter och kommunens lönesystem. Det görs dock enligt intervjusvar en rimlighetsbedömning då fil inläses huruvida antalet är rimligt eller ej.

HR-avdelningen utför körningar två gånger årligen av årslönen. Det uppges i intervju att ekonomiavdelningen rimligtvis bör följa upp eventuella avvikelser mellan vad som avsatts från kommunen och KPAs beräkningar. Det framgår att stickprovskontroller på KPAs fakturor görs av handläggare på Löneservice.

Som tidigare nämnts finns rutinbeskrivningar och checklistor för flertalet moment inom pensionsadministrationen. Vi har tagit del av checklistor avseende godkännande av pensionsuttag samt Checklista för inläsning av årsrapport (lönefil) till KPA. Vi har även tagit del av dokumentation på en del av kontrollerna som genomförts. Dokumentation av genomförda kontroller som vi har tagit del av är kontroll av pensionsavtal inför rapportering samt stickprovsvis avstämning av pensionsmedförande lön i lönesystemet jämfört med uppgift på faktura från KPA 2018. Enligt underlag kontrolleras samtliga anställdas pensionskategorier inför inläsning till KPA. Pensionsmedförande lön enligt faktura från KPA kontrolleras stickprovsvis (40 stickprov genomfördes avseende 2018 enligt underlag). Enligt intervju finns ingen systematiserad rutinbeskrivning för stickprov.

2.3.2 Verifiering

Vi har stämt av KPAs värdering av ansvarsförbindelse och pensionsavsättning per 2018-12-31 (exkl särskild löneskatt), skapad utifrån data per december 2018, mot uppgifter i årsredovisningen 2018 (inkl särskild löneskatt). Uppgifter i årsredovisningen rörande pensionsavsättning, ansvarsförbindelse stämmer överens med vår analys av underlag från KPA. Vi har tagit del av fakturerad pensionskostnad (avgiftsbestämda planer) från KPA avseende 2018, för avstämning mot upplupna pensionskostnader enligt årsredovisningen. Vi identifierade endast en mindre, imateriell differens.

Vi har jämfört kommunens pensionsmedförande löner 2018 enligt lönesystemet med pensionsmedförande årslön enligt fakturaspecifikation från KPA (exklusive AKAP-KL), rensat för de individer som hade en för låg pensionsmedförande lön 2018. Vi identifierade vid granskningen ett fåtal avvikelser som samtliga hade förklaringar. Identifierade avvikelser avseende

pensionsmedförande lön förklarades av avvikelser mellan kommunens rapporteringssystem (Qlikview) och lönesystemet. Individer som uppbar pensionsmedförande lön enligt lönesystemet men som saknades på fakturaspecifikationen var individer som hade slutat under året och fakturerats för separat samt en individ som hade fångats upp på KPAs signallista och därför fakturerades för separat. Vi konstaterar således att vi i vår granskning inte identifierade några avvikelser mellan pensionsmedförande lön enligt lönesystemet och pensionsmedförande lön enligt fakturaspecifikation från KPA.

Området pensioner finns inte med på internkontrollplanerna varken under 2018 eller 2019.

2.3.2 Bedömning

Vi bedömer att kontrollmålet är delvis uppfyllt.

Enligt uppgift från kommunen följer handläggare och redovisningschef de rutiner och checklistor som finns uppsatta i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning. Vidare finns rutiner uppsatta tillsammans med KPA, vilket säkerställer att listor som signalerar eventuella fel fångas upp. Vi har tagit del av dokumenterade rättningar av signallistor från KPA, genomförd kontroll av rätt pensionskategori samt stickprov på KPAs fakturaspecifikation jämfört med pensionsmedförande lön enligt lönesystem.

Avseende värdering av pensionsskuld och ansvarsförbindelse förlitar sig kommunen helt på KPAs uppgifter. Dock har ansvarig på kommunen (redovisningschef) enligt vår uppfattning god förståelse för pensionsskuldsredovisning och kunskap för att förstå och tolka underlag från KPA. Vi anser inte att det kan ställas högre krav på kommunen i fråga om kontroll av KPAs värdering.

Genomförd verifiering renderade inte i några väsentliga avvikelser.

Vår bedömning är att erforderliga kontroller och avstämningar sker i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning. Vi rekommenderar dock tydligare dokumentation av avstämningar och kontroller i syfte att kunna återskapa genomförda processer. Vidare rekommenderar vi tydligare rutiner för genomförande av stickprov (antal stickprov som ska tas inom respektive avtalsområde). Vid kontroll av pensionsmedförande lön enligt lönesystemet jämfört med fakturaspecifikation från KPA bedömer vi att det vore lämpligt att kontrollen genomförs för samtliga individer (ej stickprov). En kontroll av samtliga individer skulle enligt vår uppfattning kunna göras på samma eller snabbare tid jämfört med stickprov och ge ett säkrare resultat.

2.4 Pensionsredovisning sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR.

2.4.1 Iakttagelser

Enligt lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) ska pensionsåtagandet redovisas enligt den s.k. blandmodellen. Detta innebär att pensioner intjänade före 1998 redovisas som en ansvarsförbindelse utanför balansräkningen (inom linjen) och utbetalningarna redovisas direkt i resultaträkningen. För pensioner intjänade fr.o.m. 1998 redovisas åtagandet som en ansvarsförbindelse på balansräkningen. För åtagande till förtroendevalda sker redovisning i balansräkningen om det är klart att åtagandet ska betalas ut och som ansvarsförbindelse om det inte är känt när och i vilken omfattning åtagandet ska infrias. Norrtälje kommun redovisar åtagandet enligt blandmodellen.

Hur redovisningen ska ske och vilka upplysningar som ska lämnas regleras i RKR R 10 Pensioner och RKR Information Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelse i förvaltningsberättelsen (denna kommer att arbetas in i RKR R15 förvaltningsberättelsen). Det finns avvikelser i kommunens följsamhet till dessa och vi kommenterar dem i bedömningen.

Norrtälje kommun har avtal med KPA om att de vid tre tillfällen årligen ska tillhandahålla pensionsskulds- och pensionskostnadsberäkning. Denna ska visa pensionsåtagandet uppdelat på det sätt som lag och god sed kräver på balansdagen samt prognos för framtiden.

Gällande avgiftsbestämd pensionsavsättning tas kostnader upp i årsredovisning enligt det underlag som KPA har tagit fram. Det uppges att den senaste fakturan som kom i mars 2019 inte stämde mot tidigare erhållen prognos utan det var en differens på några miljoner kronor. Justeringen hamnar då på 2019. Värderingen från KPA inför bokslut kommer enligt uppgift mellan mitten av december och årsskiftet.

I årsredovisning 2018 avvek kommunen från de rekommendationer som då gällde på flera punkter. En förbättring har skett till delårsrapporten 2019 varför vi väljer att endast redovisa återstående avvikelser. Vi har noterat följande avvikelser från lagstiftning och god sed:

- Redovisning av panter och ansvarsförbindelser har inte delats upp enligt Lagen om kommunal redovisning och bokföring. Alla ansvarsförbindelser redovisas i ett belopp. Detta gäller såväl inom linjen vid balansräkningen som i not. De ska delas upp i:
    a) Pensionsförpliktelser som inte har upptagits bland skulderna eller avsättningarna
    b) Övriga ansvarsförbindelser

  Uppdelning har skett i noten avseende borgensåtaganden och övriga. Borgensåtagande summeras, men operationella leasingavtal, pensionsförpliktelser och pensionsförpliktelser löneskatt summeras endast i totalbeloppet. Det finns således ingen summering avseende ansvarsförbindelsen varken inom linjen eller i noten.

- Noten avseende ansvarsförbindelser saknar uppgift om det redovisade värdet vid redovisningsperiodens början och väsentliga poster som har förändrats under redovisningsperioden. Endast uppgifter om värdet vid redovisningsperiodens slut framgår. Uppgifterna finns avseende avsättningen.

- Upplysning om antalet visstidsförordnanden för anställda och förtroendevalda saknas.
- Det framgår inte om alla pensionsförpliktelser omfattas av värdering enligt RIPS eller om det finns några undantag. Enligt uppgift ska alla förpliktelser omfattas av värdering enligt RIPS. Detta bör framgå av redovisningsprinciperna.
- De begrepp som används i tabellen i förvaltningsberättelsen med redovisningen av pensionsåtagandet stämmer inte med de begrepp som används i RKR Information Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser i förvaltningsberättelsen.
- Det saknas uppgift om hur stor del av pensionsförpliktelsen som är finansierad med återlån, medel i stiftelse, försäkring eller egna förvaltade medel. Kommunfullmäktige har inte fastställt riktlinjer för förvaltning av medel avsatta för pensionsförpliktelser (Kommunallagen 11 kap 4 §).
- Hänvisning till RKR i redovisningsprinciperna görs till RKR 7.1. Denna rekommendation upphörde 2018-12-31 och har ersatts av RKR R 10.

Vid tertial 1, tertial 2 och årsbokslut uppges att avstämning sker mot huvudbok och noter. Redovisningschefens ambition är att göra avsättningar varje månad i enlighet med prognos som sedan justeras vid tertialrapportering och årsbokslut.

2.4.2 Bedömning

Vi bedömer kontrollmålet som delvis uppfyllt.

Vi grundar vår bedömning på att redovisningen i stort är korrekt, men att det finns avvikelse på ett antal punkter. Dessa påverkar dock inte bedömningen att redovisningen ger en rättvisande bild.

3. Revisionell bedömning

- Har kommunstyrelsen ändamålsenliga och tillförlitliga rutiner för rapportering av pensionsunderlag som säkerställer en tillräcklig intern kontroll?

Utifrån fastställda kontrollmoment bedömer vi att de rutiner som finns avseende rapportering av pensionsunderlag inte helt uppfyller våra krav. Vi bedömer utifrån genomförd intervju att den interna kontrollen är tillräcklig men att genomförda kontroller till delar är svåra att återskapa. Vidare bör en samlad rutinbeskrivning inklusive tydliga instruktioner och checklistor som möjliggör en bättre intern kontroll samt minskat personberoende i pensionshanteringen. Vi ger ytterligare rekommendationer nedan.

- Ger redovisningen en rättvisande bild?

Utifrån fastställda kontrollmoment bedömer vi att redovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Dock kan vi konstatera att det finns en del avvikelser gällande följsamhet till lagstiftning och god redovisningssed.

3.1 Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning rekommenderar vi kommunstyrelsen:

- Att tillse att en skriftlig rutinbeskrivning upprättas som tydliggör vilka kontroller som ska genomföras, vem som är ansvarig, vilka krav som ställs på dessa kontroller samt hur ofta de ska utföras.

- Att tillse att checklistor finns för samtliga väsentliga moment i syfte att säkerställa spårbarhet i pensionsredovisningen och för att undvika ett för stort personberoende i hanteringen.

- Att tillse att en genomgång av uppsättningen av pensionskodningen i lönesystemet utförs eftersom uppsättningen inte har granskats av Norrtälje kommun sedan lönesystemet implementerades.

- Att tillse att RKR R10 pensioner och RKR Information Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser i förvaltningsberättelsen följs.

4. Bedömningar utifrån kontrollmål

Den revisionella bedömningen grundar sig på bedömningen av kontrollmålen.

Kontrollmål	Kommentar	Bedömning
Det finns ändamålsenliga rutiner för pensionsadministration och utbetalning av pensioner till anställda och förtroendevalda.	**Delvis uppfyllt** Det finns ändamålsenliga rutiner för flera moment men det saknas för flera moment beskrivningar och dokumentation av kontroller.	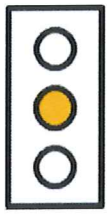
Roller och ansvar är tydligt fördelade	**Delvis uppfyllt** Personal som är involverad i pensionshanteringen har god kunskap om pensionsrutiner. Dock saknas en skriftlig beskrivning av ansvarsfördelning i syfte att minska personberoende.	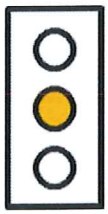
Kontroller och avstämningar sker i syfte att säkerställa en korrekt pensionsredovisning.	**Delvis uppfyllt** Kontroller och avstämningar sker men det saknas i flera fall möjlighet att återskapa genomförda kontroller.	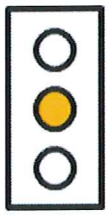

Pensionsredovisning sker i enlighet med lagstiftning (LKBR) och rekommendationer från RKR.	**Delvis uppfyllt** Redovisningen uppfyller inte alla delar av Lagen om kommunal redovisning, RKR R10 och RKR Information Upplysningar om pensionsmedel och pensionsförpliktelser i förvaltningsberättelsen.	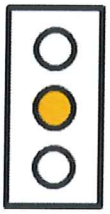

2019-10-22

Uppdragsledare	Projektledare
Carin Hultgren	*Annika Hansson*

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Norrtälje kommuns förtroendevalda revisorer enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 28 februari 2019. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.